



ŽENSKI SVET

LETO 12 * SEPTEMBER
1934

Proti preobilni debelosti

uporabljajte samo neškodljive

Slatinske tablete *za hujšanje*



Reg. br. 283, 11, I. 1944

ki jih proizvaja apoteka Mr. Bahovec v Ljubljani iz naravnih mineralnih soli in zeliščnih ekstraktov. — Zahtevajte v Vaši lekarni samo prave, neškodljive **Slatinske tablete** Bahovec. — Mala doza (100 tablet) Din 46,—, velika doza (200 tablet) Din 74,—

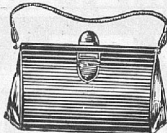
KLISJE
IZDELUJE *SEAVRSKI* SOLIDNO
KLISARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA UL. 13

Modni salon
Zofija Mahnič
Ljubljana, Sv. Petra c. 8
Zadnje novosti!
Velika izbira žalnih klobukov.

Ivan Kravos

Maribor, Aleksandrova 13

priporoča veliko izbiro ročnih



torbic,
aktovk,
denarnic
itd.

Železnina

Tinter & Lenard

Maribor, Aleksandrova 34

Telefon: 22-82

Brzjavi: Pinlen

*Priporoča svojo zalogo
kuhinjske posode in
kuhinjskih potrebščin.*

ŽENSKI SVET

SEPTEMBER 1934

LJUBLJANA

LETO XII-9

Dr. Marija Curie-Sklodowska

P. Hočevarjeva

„Delo je osnova mojega življenja... Srečna sem, ker vem, da bo moje delo pomagalo lajšati trpljenje človeštvu.“
(M. Curie-Sklodowska.)

Leta 1892. je „uka želja speljala“ na pariško Sorbonno varšavsko učiteljico Marijo Sklodowsko. Šla je tja z velikim idealizmom, sprejeli pa so jo z nevoljo in zasmehovanjem. Ne samo nje, nego vse dijakinje, ki so se v večjem številu vpisovale na univerzo. Ko so prihajale v predavalnice in laboratorije, so jih dijaki pozdravljali s surovim vpitjem in jih obmetavali z gnilimi jajci, češ, prevelika je drznost teh žena, da se upajo stopiti črez prag, koder so stoletja smeli hoditi samo moški.

Že po dveletnem študiju je Marija Sklodowska napravila izpit iz fizike in matematike in je bila takoj sprejeta kot asistentka v fizikalni laboratorij. Onda se je kmalu seznanila z mladim francoskim profesorjem Pierrom Curiejem, ki je bil ne samo kakor ona navdušen za prirodoslovno matematične vede, nego je skrivnostna dogajanja prirode razglabljal in doživljal tudi z občutki pesnika in umetnika. V knjigi „Pierre Curie“, posvečeni delu in življenju svojega prerano umrlega moža, obuja velika znanstvenica svoje prve spomine tako-le: „Kmalu mi je začel pripovedovati, kako sanja le o tem, da bi posvetil svoje življenje znanstvenim raziskovanjem, in me vprašal, ali bi hotela tudi jaz iti z njim v tako življenje.“ Že naslednjega leta sta se poročila in nastopila nerazdružno pot v vzorno družinsko in plodno znanstveno življenje. „Najino življenje je bilo urejeno popolnoma v smislu znanstvenega dela, živela sva samo v laboratoriju...“ piše v omenjeni knjigi.

Tisti čas so bila središče znanstvenih zanimanj dognanja znamenitega zdravnika Roentgena, ki je ugotovil, da vzbuja električna sila žarke, ki prodirajo v vsa telesa, celo v kovine in tudi v človeško telo, kar je neprecenljivega pomena za določevanje skritih bolezenskih znakov. Učenjaki so neumorno raziskovali, če niso slični žarki tudi v izžarevanju raznih teles. L. 1896. je francoski fizik H. Becquerel odkril v uranovi soli namesto iskanih žarkov drugo povsem različno izžarevanje, ki ga v znanstvenem svetu imenujejo radioaktivnost. To odkritje je posebno zanimalo Marijo Curiejevo. Na njeno pobudo sta z možem ta pojav še dalje proučevala na urahu, toriju in drugih rudah ter pri tem zasledila dve povsem novi kemični prvini — ponij in radij. Izločevanje teh dveh elementov je zahtevalo nepopisnega truda, čakanja in vztrajanja; šele po večmesečnem delu se jima je l. 1898. posrečilo, da sta izločila dragoceno zrnce radija, ki je tehtalo

10 miligramov! Ta komaj vidni drobec pa ima v sebi čudovito množino svetlobe in toplote ter moč, da uniči električno silo vsem električnim telesom v bližini. Nadaljna raziskovanja so ugotovila še druga svojstva radija, ki so postavila to prvine v čudežno službo visokih znanosti.

Z nadčloveško vztrajnostjo sta mlada učenjaka ždela v svojem skromnem laboratoriju in kakor zamaknjena čakala in zasledovala pojave, ki so s skrivnostnim svetlikanjem razodevali prirodne tajne. „Živela sva v velikih težavah in vendar sva bila pri tem popolnoma srečna. Po cele dneve sva bila v laboratoriju in večkrat sva tam tudi obedovala, prav priprosto, po študentovsko. V najini skromni sobi je bilo čisto tiho in mirno, opazovala sva poizkuse in se pogovarjala o svojem tedanjem in bodočem delu. Kadar je maju zeblo, sva si skuhala na pečici čašo toplega čaja in se okrepila. Živela sva kakor v sanjah, navdajala je naju le ena misel.“

Življenje in delo Marije in Petra Curieja je imela res v vsem skupno pot: on je bil nekaj časa profesor za fiziko v Parizu, ona v Sèvres-u, delala sta skupaj v laboratoriju, oba sta napravila doktorsko tezo iz področja skupnega proučevanja; obema so iz mnogih držav prihajala povabila, naj prideta predavat o svojih odkritjih; v Londonu sta oba skupaj osebno prejela visoko odlikovanje medaljo Davy; končno je bila l. 1909. obema podeljena polovica Nobelove nagrade. Po dvanajstletnem skladnem življenju, delu in uspehu je Peter Curie nenadoma umrl, povozil ga je voz na pariški ulici. Še za njegovega življenja je bila Curiejeva imenovana za šefinjo na prirodoslovni fakulteti, za moža pa so ustanovili posebno katedro. Po njegovi smrti je ministrstvo poverilo to mesto njej in jo l. 1919. imenovalo za redno profesorico. Ko je tako usodno izgubila svojega resničnega življenjskega in delovnega tovariša, je prevzela nase vso njegovo duhovno zapuščino. Spočetka sama, pozneje skupno s hčerko, je nadaljevala znanstveno delo v laboratoriju, izpolnjevala njegovo pedagoško mesto na univerzi in se odzivala vabilom na predavanja po raznih mestih. Obenem pa je bila idealna mati in vzgojiteljica svojima dvema hčerkama, ki sta že zgodaj pokazali izredno nadarjenost. Irena, starejša, je stopila na pot svojih roditeljev: posvetila se je kemiji in skupno z možem znanstveno dela v kemičnem laboratoriju.

Marija Curie Skłodowska se je živo zavedala, da znanost ni sama sebi namen, nego le služabnica človeštvu. Zato si je vedno prizadevala, da bi dragoceno odkritje radija obrnila v prid trpečemu človeštvu. Že med vojno je stopila v službo francoskega Rdečega Križa ter prva uredila radiološko postajo. Potovala je po bolnicah in ambulantah, urejala radiološke naprave in poučevala potrebno osobe.

Za svoje zaslužno znanstveno delo je prejela mnogo mednarodnih priznanj in odlikovanj. Mnoge univerze so ji podelile častni doktorski naslov, prejela je dvakrat Nobelovo nagrado, Zedinjene države so ji dvakrat poklonile po en gram radija. Ko je bila l. 1829. v Ameriki in ji je predsednik Hoover slavnostno izročil vsoto za nakup drugega grama radija, namenjenega radiološkemu institutu v Varšavi, se je Marija Skłodowska pokazala verno hčerko svojega naroda. V zahvalnih besedah je z močnim po-

udarkom rekla: „Srečna sem, ker vem, da bo moje delo pomagalo človeštvu lajšati trpljenje... Vaše darilo pa naj mi bo še posebej simbol prijateljstva, ki naj združuje Ameriko s Francijo in Poljsko.“

Dr. Marija Curie-Sklodowska je bila sotrudnica velikih francoskih naravoslovnih časopisov; spisala pa je tudi (v francoščini) več znanstvenih knjig, ki so se v prevodih razširile po vsem kulturnem svetu: „Raziskovanja radioaktivnih prvin, Razprava o radioaktivnosti, Radijeve prvine in njih razporeditev, O izžarevanju radioaktivnih teles, Radiologija in vojna, Izotopija in izotopične prvine ter življenjepisni zbornik o svojem možu „Pierre Curie“.

Letos 4. julija je umrla v šestdesetem letu. Do zadnjega diha je bila pri polni zavesti, njena sicer močna narava ni mogla več kljubovati nevarnostim znanstvenih poizkusov, umrla je kot žrtev svojega naučnega dela. Žena, ki je toliko storila za blaginjo trpečega človeštva, ki je prejela toliko pristrčnih in dragocenih dokazov hvaležnosti in priznanja, je bila v življenju vedno skromna in ponižna in ko je začutila neizogibni konec, je želela, naj bi bila tudi na svojem zadnjem potu k možu — v grobnico — sama, le v skromnem spremstvu svoje družinice. In ko so stali ob njenem grobu v malem mestu Seaux le njeni najožji sorodniki, se je ves svet spoštljivo poklonil spominu največje žene, kar jih poznata zgodovina in sedanjost.

Pod dalmatinskim solncem

Maša Slavčeva

Nadaljevanje

V hiši je utihnil gramofon. Postali so pozorni. Ko stopi gospodar z gosti na teraso, se mladeniči izgube v noč in nadaljujejo svojo pot. Neda stoji sama in se bori s solzami. Vsa dolgo zatajevana bol vre in se toči iz nje.

„Neda —!?“ začudeno vzklikne stari gospod. „Kaj delaš tako pozno tu in kaj so hoteli oni razgrajati od tebe?“ in že gre po stopnjicah k njej. Nedo je popolnoma zapustil ponos. Izpove se mu, da so jo dobili, ko je poslušala godbo, in da so se ji rogali in jo sramotili, a zakaj, tega ne pove. Kakor tolažbe potrebnega otroka jo odvede gospod v hišo.

„Vidite, to je naša vaška lepota, o kateri sem vam že pravil —“ jo predstavi zbranim gostom, ponudi ji stol, vina in jedi. Gospe jo zapleto v živahen pogovor, vsem je všeč.

„Kako izredna pojava bi bila to za naše kraje! Predstavlajte si jo v elegantni obleki z modno pričesko — vse bi nas posekala!“ se navdušujejo gospe.

„Saj vas v tej noši tudi —!“ ugotovijo gospodje.

„Oho, to pa gotovo!“ in koj je pripravljena gospodična Tina pomeriti Nedino obleko, da bi se prepričala, kako ji pristaja otočanska noša. Vsi se smejijo in odobravajo sijajno misel.

„A vi, Neda, oblecite mojo obleko in čevlje in počesemo vas po zadnji modi!“ Vse razigrane odvedo dame Nedo v spalnico. Razmetane obleke padajo naokrog, dokler ne najdejo prave za Nedo. Lase ji spletejo v mehke valovite kodre, zvite globoko na tilniku, nadenejo ji dolgo svetlovijoličasto obleko in ko obuje lahke čevlje z visokimi petami, se začudeno ogleduje v zrcalu in ne more verjeti, da je krasotica, ki se ji plašno smehlja iz njega, ona sama.

Plavolasa in modrooka Tina je še nežnejša v grobi otočanski noši. Ko prideta med ostale goste, ni občudovanja ne konca ne kraja. Vsi hvalijo Nedo, kako da je lepa in ji dvorijo, ko da je prava dama. Hvala in vino ji gresta enako v glavo in srečna je kot še nikoli...

Tako vroče si je želela priti mednje in zdaj je tu. Kako jo vsi občudujejo! Posebno eden izmed gospodov se ne umakne ves večer od nje.

Neda mora plesati, čeprav se brani, a vse ji nič ne hasne. In glej! Saj ni tako težko! Seveda onih zavitih korakov kot druge gospe ne zna delati, toda enostavne pleše brez večjih težav.

Vse je veselo, razposajeno. Tako prijetne zabave še niso imeli, trde enoglasno, in vse le po Nedini zaslugi. Postala je junakinja večera.

Čas beži in spanec se krade v veselje. Konec bo Pepelkine krasote. Neda hoče sleči izposojeno obleko.

„Nel!“ se smeji dobrovoljna gospa. „Obdržite si jo za spomin, lep večer je bil danes in rada bi vam napravila majhno veselje. Ne, ne branite se, saj ni tako dragocena!“

Če bi podarila Nedi vrečo zlatnikov, bi ne mogla biti bolj vesela. Gospod Niko, ki je ves večer dvoril Nedi, je pripravljen, da jo pospremi. Vsi se prijazno poslove od nje in jo povabijo, da naj pride še kdaj, in Neda gre presrečna domov.

Temna je noč, brez zvezd in lune. Neda stiska k sebi zavoj z otočansko obleko, počasi in previdno stopa v novih čevljih po kamniti stezi.

„Neda, ali veste, da ste res najlepša v vasi?“ pravi Niko in jo prime za laket.

„Vem!“ se smeje dekle samozavestno.

Vso pot ji govori Niko o njeni lepoti. Za Nedo, nevajeno takih besed, je to opoj, ki jo vso prevzame. Že sta blizu njenega doma, še nekaj korakov in konec bo lepih besed. Poslušala pa bi jih v neskončnost — — —

Nenadoma jo Niko objame čez pas in jo poljublja — poljublja — Ko pride dekle do sape, krikne prestrašeno, se izviije iz objema in zbeži v hišo. Zasopla stoji za priprtimi hišnimi durmi in prisluškuje v noč. Ničesar ne čuje razen glasnih utripov lastnega srca...

Na cesti se oddaljujejo koraki in polagoma zamirajo v daljavi.

Udje ji drhte, ko se tihotapi Neda v svojo izbo. V prsih ji je tesno, kakor da se je hudo pregrešila. Če jo je kdo od vaščanov videl

v objemu tujca, bo veljala na vasi za vlačugo . . . Za nekaj bežnih poljubov bo zaznamovana kot izobčenka za vse življenje; saj jo že itak obsojajo radi starega gospoda, čeprav dobro vedo, da se ni nič nedostojnega zgodilo med njima, a zavist je vedno pripravljena obsojati — — —

Nedina tesnoba narašča; nenadoma pa jo popade smeh in preda se mu ter se smeje z licem, obrnjenim v blazine, da bi je ne čula Vinka — — —

Čuti, kako ji postaja lažje in lažje in komaj da se v naglici sleče, že spi zdrav globok sen, kakor otroci, če se jim izpolnijo najsrčnejsše želje . . .

* * *

Jesen se nagiblje h koncu. Zemlja se je razbohotela preko poljadi in poletja in razdaja svoje zadnje čare z razsipnostjo zrele žene, kakor bi se zavedala, da se ji nagiblje življenje z zenita navzdol.

Vse je zavito v neko mehko, lepo utrujenost. Zrelemu sadu, predno odpade z drevesa, je slična zemlja, prenasršena barv in vonja. Nebo je modro, kakor more biti samo v jeseni, neka posebna modrina je to, ki žari in trepeti . . .

Po zraku se love prozorne niti pajčevine, hladnejši postajajo vetrovi, plahutajoči preko otoka, in dnevi se semintja oblače.

Tujci in tujke iz hiše starega gospoda so odšli drug za drugim. V selu ni več videti njihovih belih in pestrih oblek, na obali se ne preliva več v soncu žive barve kopalnih oblek in pyjam in njihovih klincev ni več, ne smeha ne petja . . .

Šele odkar prihajajo tujci na otok, se otočani zavedajo prav spremembe letnega časa. Minilo je poletje in jesen, na zimo gre.

Neda je preživela marsikateri večer med tujci in užila mnogo veselih ur. Hudo ji je, ko odhajajo, in ko je spremila poslednje na ladjo, je vse tako pusto in prazno . . . Z Vinko poseda in ji pripoveduje o njih, spet in spet, stvari in dogodke, ki jih je povedala že tolikokrat. Med vaščane ne hodi. Zavidni so ji in čuti mora mnogo zbadljivk, zato se jih raje ogiblje. Dalj kakor na prihodnje leto ne misli. Samo to si predstavlja, kako bo poleti, ko pridejo zopet tujci, ugiblje, ali bodo isti ali drugi in če bodo tudi tako prijazni z njo. Morda pa jo vendarle vzame kdo s seboj — O, prihodnje leto bo imela gotovo pogum, da jim bo povedala svojo željo in jih prosila pomoči. Pred durmi je dolga zima, toliko samotnih dni in večerov — — — a potem, ko pride pomlad in poletje, bo zopet lepo — — —

Zdaj pomaga Mari, Tomovi nevesti, šivati balo. Končno jima je napočil čas. In ko šivata Neda in Mara, sanja vsaka svoje sanje in s slehernim vbodom je všit v obleko spomin ali tiha želja. Ko Mare ne vidi, si odreže Neda pramen las in jih všije v rob Marine poročne obleke, da se bo po stari vraži tudi ona poročila še to leto.

Neda hiti šivati in se pritajeno smehlja, ko ji pravi Mare: „Ko boš šivala ti svojo balo, ti pridem pa jaz pomagat!“

„Če ne boš ravno pestovala!“ jo podraži Neda in Mare zardi ter srečno in vdano zavzdihne — — —

* * *

Jutro se budi, ribarji veslajo v čolnih iz luke. Sinoči so vrgli mreže. Zdaj, ko se budi iz sivine vijoličasto jutro kot nebogljen otrok iz spanja, so že na delu.

Čoln je mladega Tome last. Nov je še, kot življenje, ki ga je Tomo pričel. Mesec se še ni v drugo izpremenil, odkar je vzel Tomo lepo Mare. Danes je prvič na lovu z novim čolnom. Tudi mreža je nova in vse druge priprave, prav tako kot pohištvo na domu pri njem.

Morje je mirno. Čoln plove iz pristana v jutranji molk. Redkokdaj pade beseda v tišino. Le vesla udarjajo v enakomernem taktu. Misli so pri mrežah, oči uprte v kraj, kjer leže.

Dva majhna sodčka plavata na vodi, pritrjena na mrežo vsak na svojem kraju. Do prvega zaveslajo, pritrdijo nanj konope, nato do drugega, pri tem pa napuščajo vrvi ter jih prav tako pritrdijo tudi tja. Nato veslajo na breg, konce vrvi drže v rokah. Na bregu vržejo sidro in se izkrcajo. Kakih stopetdeset metrov od brega se zibljeta soda na valovih, trideset metrov vsaksebi. Ribarji na obali se razdele v dve skupini, primejo za vrvi, na katere sta privezana sodčka, ter jih vlečejo na breg ... Počasi, komaj vidno se približujeta bregu. Možem so lica trda in nepremična. Vsak dan isto opravilo, iste kretnje in vendar vedno novo pričakovanje.

Bo lov obilen? Nič?

Vlečejo konope — — — vlečejo — — — enakomerno, vedno bliže. Za trojno dolžino ladje sta soda še oddaljena od brega. Zdaj vsi v čoln. Veslaj! In zopet vlečejo vrvi. Ladja se ziblje v sredini med sodčkoma, ki se ji vedno bolj bližata. Zdaj ju dvignejo v čoln. Tesno sta pritrjena ob mrežo. Možje, ki stoje na krmi in kljuno ladje, vlečejo mrežo v čoln. Trideset metrov je dolga.

Tomo sedi sredi čolna in udarja z veslom po vodi ter na ta način plaši ribe v mrežo, ki se boči v polkrogu okrog čolna. S šumom peni veslo vodo. Tomo sanja z odprtimi očmi . . .

Uvala, kako si lepa in kako lepo je življenje v tebi! Peščeno dno na bregu, kjer mrgoli rib, in med kamenjem rakov. Kamenit je še vrt okrog hiše, a kaj zato! Tomo in Mare imata močne roke. Kako bosta ped za pedjo očistila zemljo kamenja, skale bo Tomo razstrelil in ob hiši bo zasadil tamariske za svojo Mare, da jo bodo božale z zelenim dihom, ko bo hodila po vodo. Bori rasto v vrtu in Mare bo pestovala v njihovi senci njuno deco. Predla bo z rjavimi, od solnca ožganimi rokami tenke niti in pela pesmi, vesele in otožno zategnjene.

„Nehaj!“, ga zbudi glas drugov. Tomo se zgane in prebudi iz sanj. Mreža je v čolnu. V nji migota srebro ribjih teles. Mnogo jih je, hvala bodi svetemu Petru! Trde, žuljave roke poprimejo za vesla.

Ali je odsvit rožnate zarje, vstajajoče izza otokov, na njihovih obrazih ali smehlaj zadovoljstva? Tomo brunda komaj slišno napev

pesmi; vase zatopljen prižvižgava drugi, in tretji in četrti mrmrata besede, dokler se ne porodi iz njih pesem. Plaha, polglasna. Nihče ne pogleda drugemu v lice, na morje zre, po otokih in v nebo, in vsakemu je, ko da je sam. Dobro ve, da bi pesem utihnila, če bi pogledal tovariše. Sram bi bilo vseh. Tolikokrat so bili na morju za otroških let in vedno so peli, otroci, ko so se vračali. A danes niso več otroci — — — celo Tomo, najmlajši med njimi, je že oženjen. Ne, peti je otročje . . . In vendar jim zveni v ušesih pesem, ki so jo peli tolikokrat. Tudi danes jo brundajo, ker ne morejo drugače. A obrazi so resni. To petjé, to je samo tako — pravijo resni obrazi. Kamniti so kot njih zemlja. Na vseh leži odsvit solnca, da se smehljajo v svetli dan.

Iz vinograda se dvigne strmo v zrak kosova pesem. Solnce zlati jabor. Domov se vračajo, vesla se počasi dvigajo in padajo v vodo. Ma-re! Ma-re! utriplje Tomu srce. Ve, da ga čaka ženica na pragu, da senči z roko pogled, ki ga išče v čolnu. In rad bi stopil na kljun ladje in zavriskal v božje jutro zateglo, da bi odmevalo od sosednjih otokov: M-a-a-a-r-e-e-e! A čud mu ne da, da bi odkril svetu razkošje svojega srca. Mare, njegova sladka Mare, ga vidi in morda bi mu zamahnila z roko v pozdrav, pa bi dejale žene, da je neumna, norica, ki razkriva vrtoglavo svojo ljubezen. In tega Mare noče — — —

Tam stoji na pragu in gleda njega, ki mu je pred mesecem dni postala žena. Tudi on jo vidi in srce ji bije nasproti: Mare — moja — Ma — re — !

In njeno mu odgovarja: To-mo — moj — To-mo!

Nihče ju ne čuje, le onadva vesta za to — — —

Ribarji pristanejo, poberejo ribe in jih prebero. Lov je bil obilen, v mesto jih bodo peljali na prodaj, kajti dviga se ugoden veter.

Tomo sedi na pragu hiše in zajutrkuje. Polno skledico kozjega mleka drži na kolenih. Mare mu je nadrobila črnega kruha in Tomo je in jo gleda. Ona se smehlja. Rada bi se zasmejala nagajivo, na ves glas, da bi pogledali vražički iz njenih oči, kot pravi Tomo. Mare ve, da bi zletela lesena skleda po tleh in bi se mleko razlilo, ker bi Tomo skočil za njo, ki bi zbežala v hišo — — —

* * *

Veter se upira v jadro in žene ladjo proti cilju. Ura mine in Tomo pristane v mestu z dvema tovarišema.

Parniki, majhni in veliki, so zasidrani v luki. Krik in vrvenje. Sirene prihajajočih in odhajajočih ladij. Na pomolu se tare ljudi.

Zagorele otočanke prihajajo mimo, pridelke nosijo na trg. Lepo oblečene mestne žene srečavajo, tanke in bele, ko da so iz tvarine, ki se razbije, če se je dotakneš. Tomo hodi mimo njih in jih gleda kot nakit, ki se blešči v izložbah zlatarjev. To ni zanj, ne želi si ga. Kam bi z njim?

Zlagoma koraka do ribarnice. Trg je prepoln sadežev, ljudi in vika. Okrog otočana, prodajalca s sadjem, se gneto ženske. Vse vprek kriče

nanj, mahajoč s cajnimi in rokami, vse nestrpne ujamejo ugoden trenutek, ko je za hip tehtnica prazna, da v naglici same stehtajo izbrano sadje. Prepirajo se, preden dokončajo, ker prehiteva druga drugo, suvajo se in kriče. A prodajalec sredi njih, ko da je gluhi in slepi, tehta in streže z nepremičnim obrazom in počasnimi, odmerjenimi kretnjami. Nič ga ne more vreči iz miru. Le zakaj se vsem tem ljudem na celini tako mudi? se vprašuje Tomo sam pri sebi. Tudi njihovi dan ima polnih štiriindvajset ur! Kako hitro govore! Na otoku pa je vedno za vse dovolj časa in še ga imajo na preteg — — —

Možje gredo po poslih. V ribarnici je polmrak in hlad, vlažen hlad, dišeč po ribah. Vse mokro, polito z vodo. Ribe, srebrne, leže v košarah in na lesenih pladnjih ko strnjena morska pena. Temno zeleni raki, školjke in polži vseh barv in oblik — — —

In zopet krik in vpitje, prepiri — smeh — — —. Pesem moških in ženskih glasov, visokih in nizkih, zdaj ubrana, zdaj neubrana — — —

Ribe so kmalu prodane, izkupiček razdeljen in zopet sede možje z zadovoljnimi lici pod razpetim jadrom, ki jih nese v domači pristan — — —

* * *

Zopet pleše burja svoj zimski ples čez otoke, zvižga okrog hišnih oglov, tuli in zavija v dimnikih, da se bojazljivi otroci tišče mater in se ne odmaknejo od njih.

Ob večerih zgodaj ugašajo svetiljke v selu. Petrolej in sveče so drage in ljudje siromašni in trudni od dela, zato legajo zgodaj spat. Le luči svetilnika gore rdeče vso noč do prve zore.

Vse je temno v vasi, vse že spi. Le v Nedini sobi gori še luč. Majhen košček sveče. Neda je sama. Ko zapira oknice, pogleda na nebo. Svetlo je in burja podi oblake po njem. Dekle se zazre vanje in misli — — —. Vse na nebu in zemlji gre svoja pota, kamor koga žene, a ona je priklenjena na otok in ji ni moči odtod. Nikoli se še ni pripetilo, da bi odšla otočanka sama v svet, razen če je sledila moževemu pozivu v tuje kraje. Zakaj je brez moči, zakaj, le zakaj se ne upre —!?

Čuti, kako vene njena lepota, kako ji postaja srce staro in bolno od neizpolnjenih želja. Njeno telo zahteva življenja, njeno srce vpije za ljubeznijo. — Zdi se ji, ko da je mrtva in vsenaokrog je samota in puščoba. — Neda čuti, da nima moči, da bi se uprla običajem. Že to, da se upira možitvi, ji daje nenavaden položaj v očeh otočanov. A če bi odšla, bi ji nikoli več ne bilo vrnitve domov. In — saj ne more oditi, saj se ne more odtrgati od rodne grude — — —. Srce ji trepetava ob tej misli — ne, nikoli, nikoli —!

Česa si pravzaprav želi —!?

Ljubezni. Take, kakor jo je užila Vinka. Ob samotnih večerih govori o njej, oko ji ostekleni in Vinka šepeta spomine — pokopanemu možu ...

Neda posluša, ko da so njene besede pesem, ki jo je začarala. Sanja o taki ljubezni, samo enkrat se je porodila na tem otoku, kot

dolg bleščeč blisk, objela je Vinko z žgočim plamenom, jo osrečila in ugasnila z Markom.

Neda gleda za oblaki, srce ji je tesno in kri ji udarja v sencih.

Kdo bi se bil z usodo? Močnejša je kakor naše želje — — —

Neda je sama. Prav ničesar nima, kar bi ji delalo življenje vredno, da ga živi. Samo spomini so zanjo živi. Spomini na poletje. Oni večeri pri starem gospodu in njegovih gostih.

Neda ne more odoleti želji; iz skrinje vzame poklonjeno obleko in ko jo drži v rokah, se ji zdi, da vonja še vedno z onim nepopisnim vonjem, ki je v oblekah mestnih žena: vonj po dišečem milu, po parfumu in pudru, vonj po onem, zanjo nedosegljivem svetu. Ob njem živo vstajajo pred njo spomini. V obleko strmi, zdi se ji tuja, in čeprav je že dolgo njena, nima prav nič lastniškega občutka ob njej. Ne, ta obleka ni njena in če bi jih imela še več, bi ne bile nikoli zares njene. Zdi se ji, ko da se ji roga kaka gosposka tujka, ki ne spada v njeno izbo, in se posmehuje tem oglatim in preprostim predmetom.

In vendar si moja, ponavlja dekle uporno v mislih in spomni se, da ji je to nekoč šepetal Niko, ko se mu je komaj ubranila in zbežala — — — Nenadoma, kakor da bi mogla s tem prepričati obleko, da je res samo njena, pravi glasno: „Moja si, da veš“ in se jo hiti oblačiti. Uporno se grbanči blago v njenih rokah. „Moraš!“ ponavlja Neda polglasno in jo naravnava s trepetajočimi prsti. In ko je oblečena, čuti, da postaja eno z njo, da postajajo njene oglate kretnje mehke in prehaja nekak čar z obleke nanjo. Majhno stensko ogledalo ima, to postavi na stol in obenj svečo ter sede nasproti, gledaje svojo sliko, ki se odraža kot nejasen sanjski privid. Skuša se nasmejati, kakor se je smehljala takrat, ko je dejal gospod Niko, da je očarljiva — — —

Strese se. Hladno je v izbi in zdi se ji, da začuti vsakokrat, ko se zaleti burja v okna, njen dih.

Kje je zdaj vroči poletni dih onih noči, ki vstajajo iz misli kot ljubljeni pokojniki in stoje ob nji v tej mrzli zimski noči, polni osamelosti. Neda trepeta. Mehko blago, ki tako voljno objema njene ude, ji draži telo kot dotik nevidnih prstov in Neda gleda prvič zavedno svoje telo, brez tistega privzgojenega sramu, ki ji doslej ni dal, da bi se pogledala. Lepo je, še je lepo — a nekoč bo ovenelo kot jalov cvet. Nič ga ne more ubraniti pred starostjo, pred poginom ... O, da bi ga mogla nanovo ustvariti —!

Da! Saj ga more! Saj ga more —!

Imeti hčerko, ki ji bo slična, in v njej najti zopet sebe, svoja mlada leta, svojo lepoto, in ji pripomoči do tega, po čemer je ona hrepnela zaman: postati svobodna, iti v svet — — —

Imeti hčerko — — —!

In v tej samotni noči, ko tuli burja okrog hišnih oglov in sedi Neda, tresoča se od mraza, v tenki poletni obleki pred napol slepim ogledalom, spozna namen in cilj žene. Zdaj je spregovorila iz nje mati,

želja po otroku. Spoznala je, da je vse drugo ničevno, blesk in sijaj in vabljivo življenje, za katero se je že hotela prodati staremu gospodu, če bi jo bil hotel, da, bila je celo pripravljena, spregovoriti prvo besedo — vse to je zdaj brez pomena. . . . Biti mati bitju, ki se porodi iz tebe, iz tvoje krvi in mesa, iz tvojih želja in hrepenenj, to je ono pravo, česar se doslej ni zavedala. Kaj je ni napravil Bog lepe in zdrave, da bo množila svoj rod z enakimi otroki?

To telo, da bi moralo ostati brez sadu? Zaigrala je Neda po lastni krivdi srečo svojega življenja. Kdo jo bo zdaj vzela? Morda kak starec! O, če bi ji nudil sam bog vedi kakšno razkošje, bi ga ne vzela — — —. Neda hoče mladega moža, da bo spočela od njega.

Ali ga bo dobila? Oni poljubi, spomini na poletje, jo peko . . .

Otroka, otroka, ji udarja kri v žilah in gorak val sreče jo oblije in odplavi vso žalost in zapuščenost daleč od nje, da ji plane rdečica v lice. „Mati“, pravi smehlja se in se skloni bliže k zrcalu, da bi videla boljše svoje novo, dosedaj nepoznano lice, ki je tako lepo, ožarjeno od neizrekljive sreče.

Slabotno zaprasketa svečni plamen in ugasne. Tema pade na Nedo in nič več grozeča, kakor topel baržunast zastor je, v katerega tke dekle najprejše slike sproščene duše — — —

(Dalje prih.)

Čakanje

Marija Kmetova

Izsušeno, izčrpano je telo, izžete so sile duha in duše in srca. Ko drevo sem trhljih vej, trhlega debla, brez zelenja in cvetja in sadov.

Sedim in čakam.

Česa še čakam? Ničesar ni več. — Vse življenje — eno samo čakanje: Kaj nismo otroci iz leta v leto čakali Miklavža? In smo čakali božiča in prazniških darov in čakali godov in velikih dni naše hiše.

Čakali smo, čakali začetka in konca šole, čakali izpričeval in pohval, čakali počitnic, izletov, zelenja v prirodi, solnca, veselih dni, petja, zabav.

Venomer smo nečesa čakali, pričakovali, venomer so bili začetki z več konci, veselimi, žalostnimi konci, s konci polnimi upanja, še več je bilo koncev brez upanja, še več samih razočaranj polnih.

V dneh mladostne ljubezni eno samo čakanje: Pride — ne pride? Bo pisal? Je prejel pismo? Kdaj ga vidim? Kakšne mu bodo besede?

Čakanje.

Saj ni imela ura le šestdeset minut, in minuta ne samo šestdeset sekund! Več, vse več jih je bilo, tisoč, deset tisoč, milijon! In v slehernem delcu, odenku časovne mere — čakanje, pričakovanje novih misli, želja, besed, dogodkov. Srce ko pisano polje zelenih trav in rož brez števila. Na sleherni bilki kapljica pri kapljici čakanja.

In ko so se odprla velika vrata v življenje, ko je zasijalo opoldansko solnce, ko je vžšlo — ne v jutranji nežnosti, ne polagoma —, ko je treščilo

solnce ko veselstvo samih toplot in luči in barv in zvokov polno —, tedaj na dnu: spet čakanje. Kaj prinese ta dan, kaj drugi. Kako bo čez leto, kako, ko bo shodil prvi otrok, kako, ko pride drugi, kako, ko pojde prvič v šolo.

Čakanje, motne noči brez spanca, čakanje dneva, čakanje, da zaspí dete, čakanje, da pride mož, čakanje prihodnjega dne, tretjega dne, to leto, drugo leto, vsa ta dolga, dolga, dolga leta.

Čakanje.

Da bi zasijal en sam žarek!

Da bi prišlo eno samo veselje!

Da bi se vsaj nasmehnil odtенок čiste sreče!

Da bi se vsaj malce odpočila duša...

V čakanju so prešla leta, utrudile so se misli, opešalo telo, se izpraznilo srce.

Sedim in čakam.

Česa še čakam?

Popoldanska

Avgusta Gaberščikova

Sijoča v poletnem pokoju

v senci zoreče jablani

sedi moja mati.

Nad njo loki vej,

okoli nje trave —

vse v skrivni in tihi daritvi.

Jaz gledam, kako veličastna

je sredi vsegà moja mati.

Tiha sedi z rokami na prsih,

ponižna in lepa je kot golobica.

O, ni mimo nje veličine!

Obstani, da te bom mogla v sijaju

do sleherne črte spoznati,

o mati!

Ciklame

Vida Tauferjeva

V stari knjigi tri ciklame spijo;

na listu poleg pisano stoji.

Lepa gospa je tja jih položila

v spomin na svoje lepe, mlade dni.

Še ti si mi prinesel tri ciklame,

shranila sem jih v žalostno srce,

pa kadar dan se s tihe gore sname,

pogledam jih, jih denem na roke.

Prešel bo čas, minula bodo leta,
na mojem srcu bo že mračen led;
pozabljena bo pesem, tebi peta,
samo ciklame bodo vzklike spet.

Samota

Anica Černejeva

Kadar je človek telesno sam,	ko poje srce kot bron
je pač vedno kdo z njim.	in mu nikjer ne odzvanja,
Le tiste gluhe samote	ko se odpirajo tople dlani,
med ljudmi se bojim,	a jih vsakdo odklanja.

Ko je vsaka beseda le krik,
da prevpije pesem srca,
ko ni ne cest ne poti,
da bi bili nekje doma.

Skozi stebila belih lilij ...

Mara Lamutova

Skozi stebila belih lilij	V mé oči so zažarele,
posijal je solnčni pas,	temne, lepe kot nekdej,
beli cveti so vzdrhteli —	ko platane so slavile
in odkrili tvoj obraz.	z rožami na jugu maj.

Sen opojen, sen davnine...
Mrtve tvoje so oči,
a iz grobne črne tmine —
v me lobanja se reži...

Anna Marie Tilschová

Vera Dostalova

V istem mesecu kot Božena Benešová, novembra, je doživela minulo leto svojo šestdesetletnico druga češka pisateljica — A. M. Tilschová. Dočim je Beneševa izšla z Morave, ki je pozorišče njenim romanom, prikazuje Tilschová praško meščansko družbo.

Življenje „pesnice Prage“, kakor imenuje Tilschovo Arne Novák, znameniti literarni zgodovinar, je zelo pestro. Že kot mlada deklica je z velikim zanimanjem opazovala svojega ljubljenege očeta, odličnega praškega advokata, ter njegove kliente. Postala je žena slavnega univerzitetnega profesorja in mnogo občevala v najvišji praški družbi, odtod njeno globoko poznanje praške meščanske družbe. A tudi teoretično se je že zgodaj vzposobila za poznejše pisateljsko delovanje. Že kot študentka je čitala v originalu angleško, francosko, nemško in rusko literaturo. Najbolj so se ji priljubili Byron, Shakespeare, Lermontov, pozneje tudi Dostojevski. Ko ji je umrl mož, mlada vdova ni klonila, temveč si je pogumno ustvarila novo življenje, katerega ji je povsem izpolnjevala ljubezen do ljudi in do lepe besede.

Tridesetletna je vstopila l. 1905. v literaturo s „Sedemnajstimi povestmi“, ki so zajete iz praškega življenja. Že v teh kratkih povestih je nakazana smer njene poznejše pisateljske tvornosti. Opisuje Prago, mesto na severu, njegove parke, tako razsežno Stromovko v vsej pomladanski bujnosti, in v njenem srebrnem ozračju mlado dvojico, povsem vsakdanjo, a vendar z vsemi znaki tipične resničnosti. V delu „Na gorah“ (l. 1905.) je popisala brutalne tipe na češkomoravski planoti.

Prvo njeno večje delo, nekaj osnutek romana, je „Fanny“ (l. 1915.). To je impresionistično krhka, a čustvena podoba starajoče se device, ki jo življenje preide kot pasivno, a zaeno močno čustveno bitje. S tem delom je pisateljica že prešla v osredje propadajočega praškega meščanstva, katerega je prikazala v dvodelnem romanu „Stara rodbina“ (1916) in „Sinovi“ (1918). Pisateljica je v teh svojih delih podala mračno sliko stare, izginjajoče rodbine, spominjajoč v mnogem na Rusa Čehova in Gončarova. V delih „Gorje iz ljubezni“ in „Mesta“ je orisala Tylschová trgovski sloj v propadu. Milje obema deloma je Velika Praga, dalje svet malih ljudi, bivših služkinj, hišnic, visokošolk ter tovarniškega delavstva. Tako je v črtici „Lojzka“ podala živo sliko usode praške služkinje, ki zahrepeni po življenjski sreči v skromnem rodbinskem življenju, a jo razočara resničnost. Krepko češko dekle pa ne podleže, s svojim otrokom zasluti tudi izven rodbine svoj svetli življenjski smoter.

Po vojni je izšel njen roman „Odrešitev“ (1925), s katerim je stopila v ospredje češke proze. Je to roman bojujočih se src, komponiran na tema „boj z živim“ in „boj z mrtvim“. Junak romana je slikar Lacina, kateremu je model Antonin Slavíček, veliki češki slikar, katerega življenje je pisateljica osebno poznala. Življenjski sen Lacine je veliko delo, ki bi bilo mejnik v češkem slikarstvu. Pri tem pa je poln dvomov in muk, ne more se prej upokojiti, dokler tragično ne konča. Ob njem je pisateljica naslikala nabožno strogo ženo Marino, polno strastnega fanatizma pravice, vso predano svojemu življenjskemu snu o absolutni ljubezni. Z Marino je podala pisateljica poseben, originalen tip močne, duhovite žene, ki pa je bila preveč stroga proti sami sebi, proti napakam svojega moža in otrok. Po tragični smrti svojega moža vidi v napakah svojih otrok podedovane svoje in svojega moža napake. Bori se proti njim in zdi se, da je izgubila pri tem vso materinsko nežnost. Po dolgi muki pa zadobi nesrečna mati mir, mati in otrok se v topli ljubezni odrešita, sledeč klicu življenja in krvi.

Anna Maria Tilschová je v teh letih že odpadla od sveta buržuazije, ni več dama iz družbe, temveč samo pisateljica, svobodna na vse strani in brez socijalnih predsodkov. Povsem se je predala socijalnemu gibanju ter delavskim vrstam. Izraz njene socijalne usmerjenosti je že roman „Dediči“ (1924) nekaka parodija na pravičnost, ki so si jo izmislili bogatini proti revežem. V tem delu opisuje ljudsko sebičnost in boj za denar.

Leta 1925. se je Tilschová preselila v rudarski okraj Ostravo in tam zbiralala material za svoj socijalni roman „Haldy“ („Jame“) (1927). Z vso ljubeznijo in s sočutjem se je pisateljica potopila v življenje ljudi, ki prebijejo polovico življenja pod zemljo. Poleg življenja rudarjev pa je pisa-

teljico zanimala tudi Ostrava sama, ki je zmes mesta in vasi, neizmerne socijalne bede in živega narodnostnega čuta, saj je Ostrava na meji treh narodov: Čehov, Nemcev in Poljakov. — V delu izstopata predvsem dve ženski postavi, tip proletarske Anke, čustvene 14 letne devojke, ki se že prebujata v ženo, kar tudi v resnici postane vsled nasilstva mestnega Don Juana - Dominika, ter tip žene ravnateljice, brezsrčne uživateljice. Roman izzveni v nastop češke republike, v obračun čeških delavcev z avstrijskimi zatiralci. V delu je pisateljica prikazala predvsem propadanje buržuazije in njih erotike ter trhljost vsega družabnega organizma.

Napet kolportažni roman je „Gita Turaja“ (l. 1951.), kjer je obdelan motiv vohunke Mate Hari. S tem romanom se je Tilschová oddaljila socijalnim romanom.

Njen zadnji roman iz leta 1955. je „Alma Mater“, smela, izrazita slika zgodovine povojne Karlove univerze. Za ta roman je pisateljica dobila državno nagrado. V tem romanu se vrši divji boj med dvema odličnima kirurgoma, katerih eden je sebičnež, drugi pa človekoljub. Nekatere scene tega romana, v katerih postavlja življenje nasproti smrti, so najmočnejši odlomki v njenih delih.

Anna Maria Tilschová razkriva tragiko sloja, iz katerega je sama izšla. To je izobrazeno praško meščanstvo starih tradicij, obteženo po dedščini rodov, pridobivajoče imetje, boreče se za življenje, a rušeče se pred ogrožajočo okolico, končujoče v resignaciji in fatalizmu. Mračna razpoloženja in pričujočnost smrti pa podčrtavajo in dopolnjuječe spremljajo zunanji opisi Prage, zlivajoči se v pogrebno melodijo: praška pokopališča Olšany, Košire in Vyšehrad, pompozni žalni sprevedi in proletarski pogrebi.

Zasluzna je Tilschová tudi kot opisovateljica Prage same. Iz vseh njenih glavnih del diha tako značilno zunanji okvir praškega mesta, da jo lahko imenujemo pesnico Prage. Tilschová ni opisovala starih gotških in baročnih mestnih delov, kakor so delali starejši pisatelji, marveč je uvedla v knjigo trgovske okraje in predmestja. V tem ji je podoben le še pisatelj Karel Čapek-Chod. Tilschová doživlja in oblikuje sodobno Prago neposredno kot del lastne osebnosti.

Družina v bodočnosti

Dr. E. Jenko-Groyerjeva

V sodobnem gorostasnem gospodarskem polomu, ki se širi po vsem svetu in razkraja družino in skupnost moža in žene, se porajajo potrebe ne le po spremembah oblike zakona (braka), ampak v prvi vrsti potrebe gospodarskih možnosti za njegov obstoj.

Iz nepreglednih problemov odnosa žene in moža se preriva osamosvojitve žene v javnosti in družini. Žena je ohranjevala dom ob času svetovne vojne, obdelavala domačo grudo, redila in vzgajala otroke; žena je nadomeščala moža v uradih in tovarnah, v mestih in na deželi, nadomeščala je očeta v družini, ker so se valile nanjo vse obveznosti za obstoj življenja. Priborila si je s tem priznanje enakovrednosti, katera bi se morala uve-

ljaviti v vseh panogah socialnega razvoja. Ob tem razmahu ženskega delovanja je sredi gospodarskega poloma zrasla mladina, ki s strahom re v nepreglednost življenjskih težkoč in ne pojmi svojega bodočega življenja. Stalno naraščanje potrebščin, nemožnost ustvaritve lastnega doma ob poklicu, grozeča in obstoječa brezposelnost tira mladino k hitremu zaslužku za delom, kateremu se je površno priučila, ter ga ravno tako vsak čas menja, ker smatra za srečo, če ga sploh dobi. V tem položaju so se mladini omajali stebri življenjske stanovitnosti, zakona in družine, ki je utrpela nenadomestljivo škodo. Strašni so primeri brezdomstva v Rusiji, kjer je po statistiki devet milijonov otrok na ulici. Statistika nezaposlenih in nepriskrbljenih žen v Severni Ameriki navaja štirinajst milijonov od 18. do 40. leta — žrtve povojnih polomov in kriz. V Evropi se borijo proti takim gorostasnim pojavom v socialnem življenju, toda težke prilike, v katerih živi sodobna mladina, plašijo. Duševno razdvojena, brez upa za lastno prihodnost, izgublja voljo do življenja in se uda za topi, prisiljeni resignaciji ali divjemu izživljanju in razdejavnosti.

V tem stanju se predstavlja popolno življenje kot nedosegljivo. Zato se dogaja, da svet resničnosti položaja prezre, namesto da bi se je oprijel in se ž njo dvigal. Mladina sedanosti, ki skoraj nima več zadostnega prostora, ki se ji izmikajo osnove človeške možnosti, čaka na duhovno pomoč in vodstvo. Tu teži naloga žene, ki je bila resničnosti življenja vedno bliže, da pomaga dojeti način, kako je treba s to resničnostjo zidati, ustvarjati.

Resničnost se dojema iz posameznosti vsakdanjega življenjskega reda, iz vprašanj o zakonu, otroku, družini, kar tvori celoto. Še-le na podlagi pojmovanja resničnosti se prične izpolnjevanje nraavnih zakonov. Mora se najti pot, ki vodi iz resničnosti socialnega življenja v konkretno predstavljanje novega in boljšega življenjskega oblikovanja, k pobudi nove volje za življenje. Zbudite to voljo in bodočnost družine bo omogočena! Zbuditi pa jo moremo, če pokažemo, da moči ne učinkujejo le od zunaj na noter, ampak tudi od znotraj na ven z ustvarjajočim načinom oblikujejo življenje.

V današnji gospodarski bedi je najbolj občutno pomanjkanje razpoložljivih dobrin. Pač pa jih je mogoče dobiti, toda večini manjkajo sredstva za nakup. Kjer vlada tak položaj, se mora gospodariti z najmanjšim, kar človek ima, treba se je obvarovati izgub, katere niso nadomestljive ter bi utegnile z boleznijo in nezmožnostjo za delo še povečati pomanjkanje. Preprečiti pa moremo izgube le s pravilnim spoznavanjem življenjskih potrebščin in načina, s katerim jim najbolj ustrežemo. Kjer je premalo dobrin na razpolago, ali jih razmere ne dopuščajo nabaviti, tam se morajo znatno povečati duševne zmožnosti človeka, da zamore dobrine pravilno izkoristiti in obdržati. Povečati duševne zmožnosti s pravilno pripravo za življenje, je danes važna naloga šole, zlasti osnovne šole, ki naj bi učila mladino razumnega, novega načina življenjskega gospodarstva brez izgub.

Sedanji sistem gospodarstva zaključuje neomejeno proizvajanje tovara in blaga, ki se je z racionalizacijo skrajno pocenilo in z reklamo prodrlo

kot potrebno blago v ljudske mase. Ta sistem se je zrušil radi neprestanega stopnjevanja potrebščin zato, ker so se te potrebščine zmanjšale na minimum, s katerim se še more ohraniti življenje. Proizvajanje se še ni bilo omejilo, ko je gospodarska kriza že zajela ljudske mase. To je povzročilo zunanji pritisk, medtem ko je bilo splošno predpolaganje še optimistično. To dejstvo je potrolo posebno mladega človeka.

Socijologija in zgodovina uči, da je prava podlaga za stvarjajoči razvoj človeka priprostost življenjskega načina, pod čemer razumemo naravno zadovoljitev življenjskih zahtev. Kjer neha minimum zadostitve po stanovanju, hrani, obleki, človek propada.

Če je minimum zadoščenja človeških potreb pravilno ugotovljen in spoznan, se mora začeti z izvajanjem priprostega načina življenja z najmanjšo potratno silo, časa in sredstev. Obenem se tudi sleherni vzgaja k omejitvi nepotrebnih ali škodljivih zahtev po uživanju (alkohol, kajenje). Tako šele postane socialna zahteva potrebnega človeka po pomoči v skupnosti konkretna. Zadostitev človeških potreb po prehrani, stanovanju in obleki se izvršuje običajno v družinskem gospodarstvu. Gospodinja mati se briga za oskrbo domačih. Čim tesnejši postaja prostor, kjer se razvija življenje družine, tem smotreneje se mora voditi družinsko gospodarstvo. Zavedno vzdrževanje življenja pri današnjem skrčenju potrebščin je mogoče uveljaviti le s pravilnim načrtom za življenje, v katerega spada tudi razvoj družine kot živega organizma. S tem načrtom se poveča življenjska prostornina družine od znotraj na ven, ker se izogne izgubam. Pomanjkanje razpoložljivih dobrin zahteva povečanje duhovnih in duševnih sil človeka v gospodarstvu potom priprave za življenje, uvedba priprostega življenjskega načina in novega, pravilnejšega načrta za življenje.

K vzgoji za to povečano duhovno in telesno aktivnost morajo prispevati vsi vzgojni činitelji: dom, šola, cerkev, država in občina. Samo s skupno pomočjo se bo posrečilo znova uveljaviti človeško bitnost in jo priversti do spoznanja, da se mora zbuditi duhovna moč človeka in okrepiti njegova volja do življenja.

Bodoči družini je treba vedeti, koliko potrebuje na prehrani, stanovanju, obleki, da se ohrani močno. Spoznati je treba smer za ustvarjanje novega doma, kakor tudi razumnega gospodarjenja v starejši družini. Vsekako za to in ono niso primerni splošno veljavni predpisi, ki bi urejevali življenje do posameznih podrobnosti. Vpoštev bi prišla le navodila za zdravo, ceneno prehrano, smotreno stanovanje in dobro, trpežno obleko.

V gospodinjstvu bodoče družine se razdeljujejo tudi moči, kajti ne peča se ž njim samo gospodinja mati, temveč morajo tudi mož in otroci prijeti za delo v domu, ne samo radi olajšave dela poklicno zaposlene matere, ampak tudi radi duševnega uravnovesja, ker je delo v domu najvažnejši protiutež proti brezdušni zaposlitvi pri strojih.

Ohraniti dom in družino, okrepiti jo in zavarovati proti razkrajajočim silam gospodarskega in socialnega gibanja ter jo napolniti s svežo, močno voljo do življenja, ki ustvarja bodočnost, tega naj bi se zavedale vse žene.

Pri ustvarjanju novega doma v skrčenem gospodarstvu nastane za večino vprašanje, ali smemo otroka pripraviti na svet. Volja do življenja in vera vanj naj se opirata na hladen preudarek. Zopet pa stoji žena pred dvema nasprotujočima si nalogama: prva, ki zahteva od nje polno vzposobljenost vseh njenih moči z najintenzivnejšo aktivnostjo v poklicnem udejstvovanju, druga, polna udanost v dolžnostih materinstva, njenega naravnega poklica. Obe nalogi zahtevata skrajnega napora, tembolj ko se navadno vršita druga poleg druge.

Izvrševanje obeh zamori osebno življenje žene, toda temu odrekanju sledi duševna rast in novo življenje.

Otrok, ki se rodi v sodobni družini, se mora vzgajati za družinsko oporo in pomoč. Potem bo povrnil stotero, kar je sprejel od staršev, in jim napolnil samoto starih let do konca njih življenja.

Starši, ki so pokazali voljo do življenja z otroki, občutijo svoje dozorjevanje in odmiranje kot naravno posledico izpolnjenih življenjskih nalog.

Marija Vasiljevna Omeljčenkova

P. Hočevarjeva

Leta 1925. — teklo je četrto leto Ženskemu Svetu v Trstu — sem dobila na uredništvo nenavadno pismo: začetek v nekoliko okorni slovenščini, nadaljevanje rusko, čudno rusko-ukrajinsko. Da je videla in spoznala „Ženski Svet“ pri „Narodni ženski radi“ v Pragi, da ji je jako všeč, da bi radi stopila v stike s Slovenkami i. t. d., kdo da smo me, Slovenke, Jugoslavijske, Italija...?

Tako se je začelo naše poznanstvo z Marijo Vasiljevno Omeljčenkovo. Povojni prevrati, izgubljena borba za samostojno Ukrajino, beg pred rdečo in pred belo armado jo je pripeljal iz Poltavske in Jekaterinodara, od kubanskih kozakov v Prago. Le osem mesecev so imeli kubanski kozaki svojo državo. Hrihorij Omeljčenko, gimn. direktor in podpredsednik kubanskega parlamenta, ter žena Marija Vasiljevna, ravnateljica privatnega ukrajinskega učiteljskega in referentka v kubanskem ministertvu za narodno zdravje in socialno zaščito, sta bila med prvimi graditelji ukrajinske politične in kulturne samostojnosti. Veliko sta si prizadevala, da bi dobil 40 milijonski ukrajinski narod svoj lastni književni jezik in sta ga uvedla v šole, urade in tisk. Tiste čase je Marija Vasiljevna neprestano potovala po Kubanji, organizirala zavetišča za osirotelo



kubansko deco in za mladež, katero so pošiljali boljševiki v oskrbo na rodovitno Kubanj.

Kot socialista revolucionarja sta morala Omeljčenkova že v dijaških letih prenašati težko usodo slehernega pobornika novih idej v carski Rusiji. Nova boljševiška vlada, ki je sicer imela v programu socialne ideje, za katere sta živela tudi Omeljčenkova, pa radi nasilnih metod svojega uveljavljanja ni mogla pridobiti njunih rok in srea. Ko sta se kot emigranta nastanila v Pragi, sta sicer ostala zvesta svoji veri v upravičene zahteve ukrajinskega naroda, toda opustila sta katerokoli politično udejstvovanje in se posvetila zgolj ožjemu znanstvenemu delu, katero sta pretežno usmerila v medsebojno spoznavanje in proučevanje slovanskih kultur. Dočim spada književno delo Hrihoriја Omeljčenka v literarno zgodovinsko in sociološko stroko, se je Mariја Vasiljevna posvetila v prvi vrsti proučevanju slovanske žene v vseh oblikah njenega kulturnega življenja. Takoj spočetka jo je predvsem zanimala socialna preskrba mladine, zaščita matere in dojenčka ter borba za ženske pravice v češkoslovaški državi. Vpisala se je v socijološki seminar Karlove univerze, da bi se tem bolj vzposobila za opazovalko resničnih življenjskih pojavov. Njene slike o slovanskih kulturnih delavkah po raznih ženskih listih so vedno tudi slike družbe, okolja in vplivov, ki so rodili osebo, katero opisuje, ji ustvarili tak in tak značaj, rodili potrebo po njenem delu in jo usmerili v značilne pravce njenega udejstvovanja. Omeljčenkova se živo udeležuje feminističnega dela pri Ukrajinski žen. radi v Pragi, pri Narodni (češki) ženski radi ter Društvu akademsko izobraženih žen. Je tudi aktivna članica socijološkega ukrajinskega instituta in Masarykove socijološke družbe, Društva ukrajinskih pisateljev ter Društva kubanskih pisateljev in novinarjev v Pragi; povsod stalno sodeluje z referati in informativnimi predavanji. V „Občestvu za proučevanje kozášta“ pa je naučna tajnica. Na njeno pobudo je bila ustanovljena „Založba češko-ukrajinske knjige“, ki je izdala že lepo vrsto knjig v češkem in ukrajinskem jeziku. Z veliko ljubeznijo in gmotno požrtvovalnostjo čeških žen dr. Klare Červenkové in urednice Miloslave Hrdličkové dela Omeljčenkova za zblížanje slovanskih žen. Kot referentka za ženski tisk pri češki Nar. žen. radi ima priliko, da spoznava ženske liste po najrazličnejših državah. Težko ji je, da širni svet tako malo pozna slovansko ženo, njeno trpljenje in njen napredek. Zato je začela lani skupno z delovno in idealno Miloslavo Hrdličkovo izdajati časopis „La femme slave“, ki naj bi v francoskem jeziku seznanjal tujino z bitjem in žitjem slovanske žene. V 4 številkah, ki so izšle doslej, je prinesel list toliko informativnih člankov — tudi o nas, Slovenkah — da črpajo iz njega mnogi slovanski listi in marsikatera revija, zlasti ženska, priobčuje sestavke s pripombo: Iz „La femme slave“. Predlanskim je izšlo v ukrajinskem jeziku znamenito delo Omeljčenkove: „T. G. Masaryk“, v katerem je sintetično zajela pomen Masarykove osebnosti iz celotnega kompleksa socialnih, narodnih in kulturno političnih razmer tedanjega časa v domovini in svetu. V kratkem izide njena rodni deželni posvečena knjiga „Kubanj — moja domovina“ in „T. B. Masaryk in feminizem“. V delu ima dve obsežni knjigi, ki bosta zahtevali mnogo dela in časa: „Socijologija žene“

in v angleščini pisan zbornik o slovanskih ženah. Že nekaj let zbira gradivo in materialna sredstva za to obširno, svojevrstno delo, posvečeno slovanski ženi. Da bi bil zbornik čim temeljitejša in resničnejša slika dejanskega življenja, se je letos napotila na študijsko potovanje po južnih slovanskih deželah. Prišla je najprej v Ljubljano, ker je imela doslej največ zvez s Slovenkami. Kot dolgoletna čitateljica in tudi sotrudnica „Ženskega sveta“ dobro pozna naše kulturne prilike, zato ji je bila pot k nam mnogo lažja kakor v druga naša središča. S proučevanjem naših ustanov, literature in splošnega življenja ter s pridobitvijo osebnih stikov si je pridobila mnogo vtisov in gradiva za svoje znanstveno delo. Iz Ljubljane jo vodi pot v Zagreb, Beograd in Novi Sad ter dalje v Sofijo.

Temeljito zasledovanje socijološke literature je Omeljčenkovo uverilo, da je v razvoju kulture vedno imela tudi žena svojo nalogo in da se ta njena naloga s sodobnim gospodarskim in socijalnim napredkom in potrebami čim dalje bolj pogloblja in širi. Ugotovila pa je tudi, da so znanstveniki žensko delo vedno prezirali in da ni v debelih literarno zgodovinskih knjigah odmerjenega ženam prav nič ali pa sila malo prostora. Pri veliki zgodovini slovanskih književnosti, katero sestavlja njen mož, bo sodelovala tudi Marija Vasiljevna Omeljčenkova z enakovažnimi prispevki in dopolnili, ki se našajo na pomen ženskega peresa, da bo ta zgodovina res slika celotne književnosti poedinih slovanskih plemen.

Omeljčenkova je sodobna feministka, žena, ki se poleg zahtev zaveda tudi etične odgovornosti za oblikovanje kulturne in socijalne zgradbe. Zato jo v enaki meri zanima književnost, socijalno, gospodarsko in politično, pa tudi zasebno življenje žene. Pri tem proučevanju je prišla do žalostne ugotovitve, da je po vsem svetu tako malo ženskega tiska resnega, da se povsod širi le plehko bulvarno čtivo, proračunano na nižje, plitve, zunanje potrebe in zahteve žene. Zato tembolj ceni one ženske liste, ki ne računajo s to stranjo ženske duše, marveč gredo, četudi z veliki težavami, vedno le v smeri resničnega duhovnega in gospodarskega napredka žene.

„Žena v poklicu“*

Angela Vodetova

Naša delavna „Zveza gospodinj“ priredi vsako leto razstavo, ki je značilna zlasti radi aktualnosti osnovne zamisli. Naslov letošnje razstave je bil „Žena v poklicu“, ki gotovo današnjem času najbolj ustreza. Čeprav zbrano gradivo ni bilo popolno, je vendar dovolj jasno kazalo, da tudi naše žene, ki je razmeroma pozno začela prodirati v poklice, ni mogoče iztiriti s poti, ki ji jo je začrtal razvoj.

Če hoče razstava odgovoriti materi na vprašanje: kam s hčerko, tedaj ji kaže pot vendarle samo v poklic. Saj celo poglobljena in izpopolnjena gospodinjstva izobrazba, katere potrebo Zveza gospodinj v prvi vrsti in vedno naglaša, ne vodi žene izključno in tudi ne prvenstveno k domačemu ognjišču, temveč pomenja vendarle pripravo za poklicno delo izven dru-

* Zakasnelo radi pomanjkanja prostora. — Op. ur.

žinskega okvira. V tem smislu nam je razstava lepo pokazala široki delokrog, ki ga ima žena z gospodinjsko izobrazbo: učiteljica gospodinjstva, voditeljica domačega gospodinjstva v bolnicah, sanatorijih, zavodih, zavetiščih, javnih, dijaških, dijetnih kuhinjah; nadzornica v živilski industriji, perutinarstvu in vrtnarstvu. Značaj teh poklicev tudi jasno kaže, da vodi razvoj v praktično in kolektivno usmerjenje dela.

Ker se vkljub vsem oviram množe vrste tistih žen, ki gredo za poklicem izven doma, postaja čedalje bolj važen poklic gospodinjske pomočnice. S svojim sodelovanjem na razstavi so dokazale, da se pričenjajo zavdati lastnega položaja. Svoj kotiček so lepo opremile: slika pokojne Skrinjarjeve, ki se je med Slovenkami prva zavzela za svoje sotrpinke, knjižica o poselskem redu, nekaj fotografij iz zavetišča „Zveze gospodinjskih pomočnic“, pravila organizacije in glasilo „Gospodinjska pomočnica“ — v vsem tem najdeš lep kos zgodovine o prebujanju smisla za skupnost, za organizacijo tudi pri ženah, ki so v tem pogledu najbolj zaostale. Razstave se je udeležila „Zveza gospodinjskih pomočnic“, a je bilo razvidno, da obstojata poleg nje še dve poselski organizaciji. Nobena od teh organizacij pa ni prikazala števila svojih organizirank — iz razumljivih razlogov. In vendar je vseh služkinj v Sloveniji 8400.

Organizirane gospodinjske pomočnice zahtevajo zase več strokovne izobrazbe. V tem smislu delujejo zlasti gospodinjsko nadaljevalne šole in gospodinjski tečaji po deželi. Diagrami na razstavi so to delo prav razvidno prikazali. Za gospodinjsko izobrazbo skrbe tudi gospodinjske šole, ki so poslale tudi statistiko o svojih bivših učenkah in njihovem sedanjem namешčenju. Gotovo je gospodinjska šola naboljša priprava za izvrševanje gospodinjskega poklica v kakršnemkoli značaju. Žal, da je posečanje gospodinjskih šol tako drago, da je onemogočeno prav tistim, ki bi to izobrazbo najbolj potrebovale.

Posebno zanimiv pogled na razstavi je nudila tabela, ki jo je dal na razpolago OUZD: ženska zaposlenost v obratih v odstotkih. Tu je bilo prikazano razmerje med zaposlitvijo moških in žensk v 28 delovnih področjih. Iz te primerjalne tabele se prav jasno razvidi, da značaj dela sam po sebi regulira zaposlitev po spolu. Dasi nobena od teh delovnih panog ne odklanja ženske delovne moči, najdemo vendar pri delu, ki zahteva večji fizični napor, znatno manj žensk kot moških in obratno. Seveda to ne velja v vsakem primeru, zlasti danes, ko prime človek, bodisi ženska ali moški za vsako delo. Pri visokih zgradbah je zaposlenih 98:40 odstotkov moških in 1:40 odstotkov žensk; pri gradnji cestnih železnic 98:25 odstotkov moških in 1:75 odstotkov žensk; pri vodovodu in elektriki 97:89 odst. moških in 2:11 odst. žensk. Proti koncu tabele se pa razmerje spremeni: v tobačni industriji je zaposlenih 34:21 odst. moških, a žensk 65:97 odst.; v tekstilni industriji 31:51 moških in 68:49 odst. žensk; v gostilniški in kavarniški obrti 29:72 moških in 70:29 odst. žensk, v gospodinjstvu 2:93 odst. moških in 97:07 odstotkov žensk.

Mala tabela: zaposlitev ženskih zavarovank OUZD na starostne skupine zelo mnogo pove o usodi žensk, ki spadajo v skupino ročnega delavstva.

Vemo, da pri nas še ni uvedeno starostno zavarovanje za delavce in nameščence, zato pa nas preseneti visoka starost nekaterih žensk, ki se še celo pri 80 letih mučijo z delom po raznih službah. V starosti od 75 do 77 let je zaposlenih še 22 žen v gospodinjstvu, torej kot gospodinjske pomočnice, postrežnice itd., 5 v trgovini, 1 pri kovinski industriji, 1 v skupini pod naslovom „Kamenje in zemlja“; od 77. do 82. leta pa jih dela še 6 v gospodinjstvu in 10 v raznih drugih skupinah. Te številke kažejo vsem delovnim ženam smernice njihovega stremljenja: združenje v svrhu borbe za doseg svojih človeških pravic. Med temi pravicami je najmanj, kar sme zahtevati vsak človek: dostojen in brezskrben počitek na stara leta.

Prav tako glasno govori o usodi delavske žene, zlasti matere tabela z delavskimi mezdami. Tem številkam točno ustreza druga tabela OUZD, ki grafično prikazuje bolezni med svojimi zavarovankami. Delavska bolezen, tuberkuloza, se dviga zelo visoko — posledica mezd, od katerih delavska žena in njena družina ne more ne živeti, ne umreti.

Važnost najstarejšega socialnega poklica je skušalo pokazati občinstvu „Društvo diplomiranih babic“, ki se je tudi udeležilo razstave. Iz tabel je razvidno, da deluje v Dravski banovini približno 1100 babic, a so zaenkrat še zelo nesorazmerno porazdeljene, tako da jih je po mestih preveč, a po deželi premalo. V mestih pride na eno babico komaj po en porod na mesec, a ne samo zato, ker jih je preveč, temveč tudi zato, ker gre danes večina žen roditi v bolnico.

Najmlajši socialni poklic — vsaj pri nas — je poklic zaščitne sestre, ki obstoja pri nas 10 let. Razveseljivo je, da se naša mladina precej zanima za ta poklic. Zato je bilo prav primerno, da so udeleženske pri razstavi razločno označile pogoje za sprejem v poklicno šolo za zaščitne sestre, ki traja tri leta in se zahteva za sprejem vanjo meščanska ali nižja srednja šola.

Statistika o ženi v javni službi kaže, da se največ žen obrača tudi v tistih panogah, ki predstavljajo takozvani srednji stan, v one poklice, ki najbolj ustrezajo ženski biti. Tako je vseh učiteljic v Sloveniji 2377, torej daleč presegajo število drugih panog. Za njimi pridejo 433 poštarice, ki so se tudi izkazale kot nepogrešljive v poštni službi. Dobro so zastopane tudi druge državne uradnice s številom 352, banovinske s številom 146, železnice s številom 158. Občinskih uradnic je 121. To so od javnih nameščenk najvišje številke, a vendar so v razmerju s celotnim številom vsega uradništva tako nizke, da nimajo moški nikakega vzroka kričati proti ženskim namestitvam. Poleg tega pa zavzemajo najnižja mesta, saj se povzpno celo samo do mesta referentinje le redko.

Izmed strokovnih šol je najbolj zanimiva državna tekstilna šola v Kranju, ki pa izkazuje na koncu dveletnega obstoja samo eno učenko. Prav bi bilo, da bi se o tej šoli kaj več pisalo po dnevnikih in bi se tako matere opozorile na novo možnost šolanja njihovih hčerk. Za enkrat ima tekstilna industrija pri nas tudi bodočnost, vprašanje je samo, koliko časa bo trajal ta razmah.

Lepo mesto zavzema pri nas žena v trgovini in obrti. Samostojnih trgovk raznih panog je pri nas preko 4500, samostojnih gostilničark in hotelirk pa 1637. Statistika, ki prikazuje ženo v različnih obrtih, kaže, da zavzemajo šivilje najvišje število 2262, dočim imamo modistik samo 111, v drugih obrtih je pa znatno manj žensk kot samostojnih podjetnic. Zanimivo je, da izvršuje celo dimnikarsko obrt 10 žen.

Pri akademsko izobraženih ženah je bilo razvidno samo udejstvovanje v javnih službah, zelo zanimiv pa bi bil celoten pregled. Naše umetnice in literatke so bile tudi zastopane z nekaterimi svojimi deli. Ta del razstave, ki bi imel pokazati cvet našega izobraženega ženstva, je bil vsekakor najbolj pomanjkljiv — gotovo ne po krivdi prirediteljic.

Posebno poglavje na razstavi je tvorila naša hišna ali domača narodna obrt, ki živi v mnogih naših krajih še iz tistih dob, ko je cvetelo obrtništvo in rokodelstvo, predno je zagospodoval stroj. Danes se s tem delom bedno preživljajo cele družine. Zaslužek, ki ga vrže to delo, je tako pičel, da ne sme žena, če hoče kaj zaslužiti, izgubiti niti minute. Zato pa to delo, čeprav ni naporno in je „pristno žensko“, vendar strašno črpa naša kmetijska dekleta. Kdo ne pozna slike iz Poljanske ali Selške doline: nad krasnimi čipkami se sklanja vel, prezgodaj ostare obraz, kateremu ne moreš določiti starosti. Ker nimajo te žene organizirane prodaje, jih prekupčevalke hudo izkoriščajo.

Domačo obrt so zastopale tudi žene iz Dobrove pri Ljubljani, ki so vezilje (toledo); dela, ki so jih poslale, so res okusna in poceni.

Še en nov poklic so hotele pokazati naše žene, kateremu se je posvetila že tudi ena Slovenka, to je poklic pilotke. Naša ožja rojakinja Marija Goriškova je poslala svojo sliko ob eroplanu ter zanimiv opis poti, ki jo je privedla do tega poklica.

Razstava je tudi na svojevrsten način prikazala, kako neumorna zna biti žena, ki ji je delo vsebina življenja. Te vrste ženo predstavlja v polni meri meščanskošolska učiteljica Marija Mehletova. Po dovršeni službeni dobi se ni mogla ločiti od svojih deklic, katerim je posvetila vse svoje življenje in je v svoji hiši nudila zavetišče najbednejšim. Na razstavi sta bili dve skromni sliki — poleg njene fotografije —, a vendar zgovorno pričata, kako vsa in vse daje Mehletova na razpolago svojim otrokom, ne samo vrt, temveč tudi vse, kar zraste na njem, dozori, postori — poleg svoje skrbne ljubezni — vse brez plačila.

Zavest, da živi taka žena med nami, mora resnično blagodejno vplivati v današnjih dneh brezobzirne sebičnosti in častihlepja.

Nihče ne more pričakovati, da bi že kar prvič s temi skromnimi sredstvi razstava povsem zadovoljivo ustregla naslovu in nalogi, ki si jo je nadela. Moralen uspeh je gotovo tako zadovoljiv, da bodo žene nadaljevale započeto delo še bolj smotreno: v smislu borbe za priznanje ženiniga dela, za enakopravnost v delu glede na napredovanje in plačilo, za resnično zaščito delovne žene, vobče za njeno socialno enakopravnost. V tem delu pa se bodo morale strniti vse resnično napredne žene.

Nevesta

Vida Tauferjeva

Nocoj se je zadnjič v belo odela,
jutri ogrne že temni škrlat.
Na rokah njegovih bo tiho venela,
saj ji je dober in nežen ko brat.

Po reki ji zlate sence bežijo,
njeno srce je, ki peče ko mak;
z njo se vse zvezde na nebu smeji jo.
Jutri objame jo višnjevi mrak.

Obzornik



Jugoslovanska Házena zmagala pri „svetovnih ženskih igrah“ v Londonu sredi avgusta t. l. Reprezentance drugih držav so se bile že odpočile od potovanja in se nagledale svetovnega vele mesta, ko so ljubljanske in zagrebške hazenašice šele dobile končni poziv od svoje Zveze za pot v London! Z najskromnejšim sredstvi, pod malo skrbnim vodstvom, brez posebnega sprejema so prispele na svetovno igrišče. Kljub silni utrujenosti in prvemu nastopu v mednarodni tekmi so vendar igrale izvrstno, bolje kakor Čehinje, ki so se že 10 let trdovratno borile za ohranitev svetovnega prvaštva. „Ko nas je po dobljeni zmagi pozdravilo 10.000 navdušenih gledalcev in je ob zvokih naše himne prva zaplapolala na igrišču naša zastava, tedaj se nismo mogle ubraniti solz. V tistem trenutku smo čutile, da je naša zmaga nekaj višjega kakor triumf športa... čutile smo triumf domovine,“ je pripovedovala udeleženka Omanova.

Vrlim ljubljanskim in zagrebškim hazenašicam, ki so prve priborile našemu ženskem športu zmago v mednarodnih tekmah, naše pristrčne čestitke!

Jugoslovanska ženska zveza — sekcija za Dravsko banovino je bila ustanovljena 30. jun. t. l. Malo prej se je v smislu novih pravil v Koviljači reorganizirala osrednja uprava, čemur je morala slediti tudi preureditev sekcij po banovinah. Slovenski del Zveze je doslej modro in uspešno vodila dvorna dama Franja Tavčarjeva; ker pa kot podpredsednica centrale po pravilih ne more biti obenem

tudi predsednica sekcije, je ljubljanska skupščina izvolila za novo predsednico Minko Govékarjevo. Novo društveno delovanje se bo sicer nadaljevalo po smernicah prejšnjega odbora, vendar postavlja današnji politično in gospodarsko kritični položaj žene društvo pred nove naloge in razširjeno udejstvovanje. Da se današnja žena čedalje bolj zaveda pomena organizacije, dokazuje dejstvo, da so se kot članice prijavile sekciji poleg večine prejšnjih društev tudi ženske skupine mešanih strokovnih in športnih društev. Program, ki ga je nova predsednica razvila na ustanovni skupščini, nalaga sekciji in včlanjenim društvom ogromno delo v obrambo rodbine, za upoštevanje in uveljavljanje žene na vseh poljih ter preventivno delo za duševno in telesno zdrav naraščaj. Delo se bo razdelilo po posameznih komisijah (odsekih), v vsaki komisiji bodo zastopnice onih društev, ki imajo tak program, kakršnega proučuje tista komisija. Med seboj si izvolijo načelnico, ki bo v zvezi z načelnico iste komisije po drugih banovinskih sekcijah in v centrali v Beogradu.

Te komisije morajo sestaviti ali zbrati material, predvsem potrebno literaturo o vprašanih, ki zanimajo žene, oziroma o vprašanih, o katerih bo naša zveza prirejala predavanja po celi slovenski zemlji.

Izdati je treba v poljudnem tonu pisane brošure, ki se nanašajo na bistvene točke programa, zlasti iz socialno politične literature.

Ustvariti se mora centralna posvetovalnica, ki bo hranila ta material in ga v nalašč za to prirejenih mapah izposojevala članicam naše ženske zveze proti mali odškodnini.

Najkasneje v štirih letih (to je poslovna doba sedaj izvoljene uprave Jugoslovanske ženske zveze) se mora v Sloveniji otvoriti socialna ženska šola in pripraviti vse za socialne ferijalne tečaje. Žene, ki so obiskovale te šole ali jih ustanovile ter vodile, so bile vedno največja opora ženskemu gibanju.

Takoj pa je treba iti na delo za svoj lastni dom. Za deco, za prosvetne domove in cerkve je relativno dovolj preskrbljeno, me ženske pa, ki smo desetletja gradile samo za druge, nimamo lastne strehe. Skoro pri vseh drugih narodih imajo žene svoje domove. Tam se shajajo — mi se potikamo po kavarnah in v vseh delih mesta. Tam prirejajo predavanja v lastni hiši, me moramo prosjačiti pri drugih organizacijah.

Naša zveza se bo obrnila na mestno občino, naj ji vrne „Mladiko“, ki jo je zasnovala žena-profesorica Wessnerjeva, za katero so velik del potrebnih sredstev zbrale slovenske žene. Res je, da so pozneje v prevelikem pesimizmu obupale in izročile svoj težko priborjeni dom mestni občini ljubljanski. Ali medtem so toliko pomagale baš občini s svojim humanitarnim in socialnim ter kulturnim delom, da bi občina lahko to delo upoštevala in jim vrnila, kar je njihovega.

Komisije (o katerih bo naš list o priliki podrobneje pisal,) bodo poleg dosedanjih še sledeče: za gospodinjstvo in gospodarstvo, za socialno-humanitarno delo, za socialno-politično državljansko vzgojo, za mir, za izseljenišтво in vseljenišтво, za zdravstveni nadzor in drugo.

Poleg programatičnega govora Minke Govékarjeve je temeljito poročala tudi dosedanja tajnica Cirila Štebijevo o dosedanem delovanju društva in pomenu te organizacije; nova podpredsednica Minka Kroftova pa je podrobno in pregledno pojasnila spremembe v pravilih. Zelo pomembne so bile tudi besede Milene Atanackovičeve, podpredsednice centrale, ki je vodila ustanovno skupščino. Dosedanji tajnici slovenske sekcije Cirili Štebijevo so zborovalke izkazale zaupanje in zahvalo za njeno požrtvovalno in zaslužno delo v prosep celokupnega jugoslovanskega in posebej še slovenskega ženskega napredka s tem, da so jo izvolile za častno članico. Prav tako je bila izvoljena za častno članico tudi Lojzka Štebijevo, duhovna voditeljica vsega ženskega gibanja v državi.

P. H.

VSEBINA 9. ŠTEVILKE

- Dr. Marija Curie-Skłodowska (P. Hočevarjeva)
Pod dalmatinskim solncem — Nadaljevanje — (Maša Slavčeva)
Čakanje (Marija Kmetova)
Popoldanska (Avgusta Gaberščikova)
Ciklame (Vida Tauferjeva)
Samota (Anica Černejeva)
Skozi stebila belih lilij... (Mara Lamutova)
Anna Marie Tilschová (Vera Dostalova)
Družina v bodočnosti (Dr. E. Jenko-Groyerjeva)
Marija Vasiljevna Omeljčenkova (P. Hočevarjeva)
„žena v poklicu“ (Angela Vodetova)
Nevesta (Vida Tauferjeva)
Obzornik: Jugoslovanska Házena pri „svetovnih ženskih igrah“ v Londonu — Jugo-
slovanska ženska zveza — sekcija za Dravsko banovino
Priloge: Naš dom — Krojna pola — Ročna dela
-

ženski svet izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64.—, polletna Din 32.—, četrtletna Din 16.—, za Italijo L 20.—, posamezna šte. L 2.—, za U. S. A. Dol. 2.—, za Avstrijo Sch. 10.—, ostalo inozemstvo Din 85.—. Posamezna številka Din 6.—. Modna priloga izide vsak drugi mesec. Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II. — Izdaja Konzorcij „ženski Svet“ v Ljubljani. Za konzorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnikovi nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani.
Odgovoren L. Mikuš.

- Uredništvo toplo priporoča te-le nove knjige, ki so izšle:
Pri Tiskovni zadrugi:
Dr. Alfred šerko: O psihoanalizi. — Dr. Mirko Rupel: Slovenski protestantski pisci. — František Langer - Pavel Holeček: Pes druge čete.
Pri Jugoslovanski knjigarni:
Miško Kranjec: Pesem ceste, roman. — Stijn Strenvels - Mirko Javornik: Hlapec Jan.
-
-

Cenjene naročnice!

Ali se res ne zavedate, kako zelo nam otežujete naše delo s tem, da zaostajate z naročnino? Ako ne zmorete naenkrat celoletne naročnine, pošiljajte jo tudi v malih obrokih, toda plačujte te obroke redno, ne dajte se opominjati, ker opomini stanejo mnogo denarja in časa, kar bi se moglo in moralo koristneje uporabiti.

Uprava.



Deška
športna obleka
že od
Din 60.-

**Prvi korak
v šolo.**

Selo - kostim od
Din 70.-

Marinarska
obleka od
Din 90.-

Katero materino srce
si ne želi pri tem, da
vidi svojega miljenca v
novi, lepi obleki?

Pump-hlače od
Din 60.-

Kadet obleka od
Din 210.-

Posebne hlače od
Din 30.-

Praktična
American obleka
od Din 190.-

**Naše nizke cene
omogočajo
to vsakomur!**

Marinarski
Boy-plašček od
Din 190.-

Hubertusi od
Din 160.-

TIVAR
O BLEKE ZA VSO DRUŽINO